

Історія села Уланова

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подана інформація про події, які відбувалися з часів заснування Уланова.

Ключові слова: історія, події.

Abstract

The article presents information about events, that have taken place since the founding of Ulanov.

Keywords: history, events.

Уланів – велике село на півночі Вінниччини, що відноситься до Хмільницького району. Село розкинулося на берегах річки Снивода, яку тут перегороджують кілька дамб, внаслідок чого на території Уланова утворилося кілька відносно великих водосховищ-ставків. Село лежить на республіканській трасі Р31 і є центром сільради.

Назва

Частина дослідників пов'язує виникнення назви з тим, що в містечку знаходився підрозділ польських улан. Але по-перше улани квартирували тут в XVII ст., коли поселення уже мало назву, а по-друге самі польські дослідники відкидають цю версію. Вони вважають, що назва Уланів має правдоподібно татарське походження (улан по татарськи - князьок, корольок) і побудований для захисту кордонів від нападів ворогів.

Історія

XVI століття

Уланів був заснований 1433 року.

Далі він вперше згадується 1552 року, король Сигізмунд II Август надає спустошений Уланів близько татарської границі, де перед цим був замок, вихідцям з Македонії. Також ним були визначені ярмарки на Вознесіння та Миколая і торги по неділях. Місту було надано магдебурзьке право. Місто було звільнене від податків на 2 роки.

1570 року Уланів належав Рафалу Сенявському, найстаршому сину великого коронного гетьмана. Місто знаходилося на татарському Чорному шляху (торговельний шлях, яким користувалися тюркські народи Північного Причорномор'я для перекочівлі з Лівобережної України на Запоріжжя (Січ), Поділля, Галичину). Місто було звільнене від податків на 10 років. А також воно мало замок з 3 вежами, який на той час не мав гармат взагалі.

XVII століття

1606 рік — перед тим місто було повністю знищене, так як король Сигізмунд III Ваза надає кам'янецькому каштелянові Якубу Претвічу привілей на закладення тут міста, надає йому ще раз магдебурзьке право. Місто було звільнене на 4 роки від податків. І згодом Якуб Претвич віддав Уланів родичу Павелу Уханському. До Уланова належали 3 села: Тараски, Рибчинці і Вороняче.

За люстрацією 1615 року, місто мало 140 осель, перед тим постраждало від набігу перекопського царика і Кантиміра Аги, були спалені передмістя і ближні села.

Під час козацьких війн замок був зруйнований; в місті певний час жив Богдан Хмельницький.

XVIII століття

Старостою був Якуб Чесьньовський (Яків Чесновський). Ним був фондований дерев'яний костел в 1731 році.

За люстрацією 1765 року — будувався новий кам'яний замок, який був обнесений старими валами, був ще не закінчений. Місто з прилеглими селами утворювало окреме староство. Місто належало тоді вінницькому старості Юзефу Чесьньовському (Йосипу Чесновському). В місті була тоді в'їзна ратуша. Біля міста були підземні погребі, в яких від татарських набігів ховалось населення. На ріці, напроти замку стояв дерев'яний будинок. Тут був розвідний міст, який сполучався з замком.

1775 року місто Уланів отримав Юзеф Крашевський, після нього у 1787 році його син Людвік Крашевський.

1777 року за проектом Івана Григоровича-Барського було збудовано Вознесенську церкву.

XIX століття

Сенатор Лінський продав місто по частинах, першому Голонівському.

В 1837 році Уланів купив Крушинський. Після нього власниками Уланова були Мшарські.

1837 — зруйнували Преображенський костел.

1864 — із замкових будівель Пшевліцький побудував цукрову фабрику.

Наприкінці XIX ст. над річкою в межах міста було 4-кутне замчище, був підземний поверх, який залишився від кам'яного замку. Місце це називалось Замковище, було розділене дорогою на 2 частини, приблизно однаковими за розмірами: одна 48 на 33 м, інша 47 на 37 м. Кругом був вал, який в деяких місцях був не збережений.

Наприкінці XIX ст. місто мало 283 осель, 2497 мешканців, церкву, костел, синагогу, 2 єврейські молитовні будинки, ратушу, 2 млини, 22 лавки, 79 ремісників, цукрову фабрику, аптеку та школу.

XX століття

В січні 1918 року - було встановлено Радянську владу в Уланові і навколишніх селах.

У 21 столітті відбулося відкриття пам'ятника жертвам Голодомору 1932–1933 роках — односельчанам.

На кінець 1939 року - в селі побудовано електростанцію, нові приміщення середньої школи, лікарні, кінотеатру.

Будучи відомим центром торгівлі, Уланів здавна приваблював євреїв. Їхня громада стрімко зростала кількісно. В часи Другої світової війни 10 червня 1942 року в Уланові страчено понад 900 євреїв.

1958 року на головній площі було розміщено дитячу бібліотеку. Приміщення відповідало своєму призначенню, тут працювали читальний зал, абонемент, ігрова кімната.

1968 року на головній вулиці було збудовано поліклініку.

1977 року на розі центральної вулиці Уланова було розміщено сільську Раду.

Радянська кухня: картопля по-уланівськи

86-річна Глафіра Дорош — єдиний орденонесець СРСР, що отримала нагороду за кулінарний винахід. Всього 20 хвилин готується страва, що прославилася в радянські часи вінницьке село Уланів. Сьогодні картоплю по-уланівськи можна знайти в меню ресторанів Росії, Америки, Канади, Ізраїлю, Німеччини. «Комсомолка» побувала в гостях у 86-річної Глафіри Дорош, що придумала в голодному післявоєнному 1947 році цю смакоту, на яку «підсіла» вся країна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – Уланів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Уланів>.
2. Блог Уланівської сільської бібліотеки. – Історія с. Уланів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ul-library.blogspot.com/p/blog-page_21.html.

Паламарчук Дмитро Павлович - студент групи ЗПІ-176, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Науковий керівник: Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Palamarchuk Dmitry P. - student, faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Supervisor: Slobodyanyuk Anatoly V. - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.